

сільськогосподарської продукції з метою подальшого експорту, формування оптових продовольчих ринків із реалізації сільськогосподарської продукції, товарних бірж, забезпечення сільськогосподарським товаровиробникам пільгового безперешкодного виходу на світовий ринок; надання державної підтримки щодо створення в аграрному секторі інноваційних структур, агропромислових кластерів, кредитних спілок, земельних та інвестиційних банків тощо.

11. *Побудова принципово нової системи управління аграрним сектором.* В основі управлінської ієрархії центром її уваги повинні бути інтереси селянина, виконання державних функцій має здійснюватися через громадські й фахові об'єднання. Потребують перегляду підходи до кадрового забезпечення системи управління аграрним сектором як на макро-, так і мезорівнях.

12. *Соціальна спрямованість реформ.* Реформи повинні супроводжуватися адекватними змінами соціальної сфери. Лише через послідовне поліпшення життя селян можна досягти бажаного ефекту від економічних реформ. Соціальні перетворення на селі мають відбуватися у напрямі забезпечення високого рівня життя всіх верств сільського

населення, нормалізації демографічної ситуації, розвитку сільської інфраструктури.

Розвиток аграрного сектору України в умовах глобалізації доцільно розглядати з позицій затвердженої на державному рівні та прийнятої суспільством парадигми ефективного його функціонування в системі світового господарства. Будь-які реформи, трансформаційні ініціативи стосовно аграрного сектору повинні базуватися на запропонованій системі концептуальних положень і принципів, методологічних орієнтирів подальшого розвитку аграрного сектору. Лише дотримуючись та послідовно реалізуючи їх, можна уникнути потенційних ризиків глобалізації, сформувати конкурентоспроможний у світовому вимірі агропродовольчий комплекс і забезпечити гідні умови життя на селі.

Аналіз сучасного стану вітчизняного аграрного сектору, закономірності глобалізаційно-інтеграційних процесів вказують на необхідність розробки й запровадження додаткових політичних, економічних, організаційних, соціальних заходів щодо реалізації запропонованих методологічних орієнтирів розвитку аграрного сектору України в умовах глобалізації.

Висвітлено та сформульовано методологічні орієнтири розвитку вітчизняного аграрного сектору в умовах глобалізації.

Определены и сформулированы методологические ориентиры развития отечественного аграрного сектора в условиях глобализации.

In the article the attempt of determination and formulation of methodological orientations of development of domestic agrarian sector is done in the conditions of globalization.

*

**Н.Г. КОПИТЕЦЬ, кандидат економічних наук,
провідний науковий співробітник
Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки”**

Перспективи імпорту м'яса в Україну

Продовольча безпека й рівень забезпечення населення високоякісними продуктами харчування на сучасному етапі є глобальною проблемою. Її позитивне розв'язання залежить від пошуку напрямів збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції в умовах обмеженості земельних,

водних та інших матеріальних ресурсів, глобалізації економічних відносин і вступу суспільства в постіндустріальну еру розвитку. Стабільне виробництво продуктів харчування за рахунок власного виробництва й оптимальних обсягів імпорту гарантують продовольчу безпеку кожної окремої країни.

Тваринництво є однією з провідних системоутворювальних галузей аграрної економіки України. Ефективне функціонування та розвиток даної галузі сприяє розв'язанню продовольчої проблеми країни, фінансовій стійкості сільського господарства й більш повній зайнятості населення. Вона є важливим джерелом формування продовольчих ресурсів і впливає на рівень забезпечення населення м'ясом та м'ясопродуктами. Однак нині вітчизняне тваринництво не здатне забезпечити населення України м'ясом і м'ясопродуктами в межах раціональних норм.

Теоретичні й практичні аспекти проблем продовольчої безпеки та тваринництва знайшли відображення в працях визначних учених-економістів. Насамперед серед них слід виділити О.В. Мазуренко, В.Я. Месель-Веселяка¹, П.Т. Саблука, С.М. Квашу, В.І. Власова², І.В. Свиноуса, О.М. Шпичака³. Їхні наукові праці сприяли створенню міцного теоретико-методологічного фундаменту, однак проблеми в галузі тваринництва існують і надалі, що призводить до імпортозалежності країни. Таким чином, питання імпорту м'яса наразі заслуговує детальнішого розгляду.

Мета статті – дослідити сучасний стан імпорту м'яса й м'ясопродуктів в Україну та спрогнозувати його перспективи.

Двадцятирічний спад виробництва продукції скотарства свідчить про глибокі необоротні кризові процеси в галузі. За період входження України в ринкову економіку для більшості сільськогосподарських підприємств, які вирощують худобу і птицю, ринок не став економічною базою для відтворювального процесу. Лише окремі з них мають позитивні результати, становище й поведінка інших на ринку продукції тваринництва поки що залишається до кінця невизначеною. Основними причинами збитковості виробництва м'яса є різке скорочення пого-

лів'я худоби, зумовлене економічною незаінтересованістю товаровиробників займатись її вирощуванням, дрібнотоварність виробництва, відсутність організованих каналів збуту худоби і птиці та м'яса для безпосередніх товаровиробників, низький рівень купівельної спроможності населення. Ще одним фактором скорочення поголів'я худоби стало також нарощування протягом останніх років імпорту дешевшої свинини, м'яса птиці й харчових субпродуктів.

У 2011 році скоротилися обсяги імпорту м'ясної продукції до України завдяки зростанню вітчизняного виробництва. Зокрема, імпорт м'яса до України зменшився на 136,47 тис. т і становив 212,38 тис. т. Основними постачальниками були Бразилія, Польща й Німеччина. В структурі імпорту переважало м'ясо птиці та свинини.

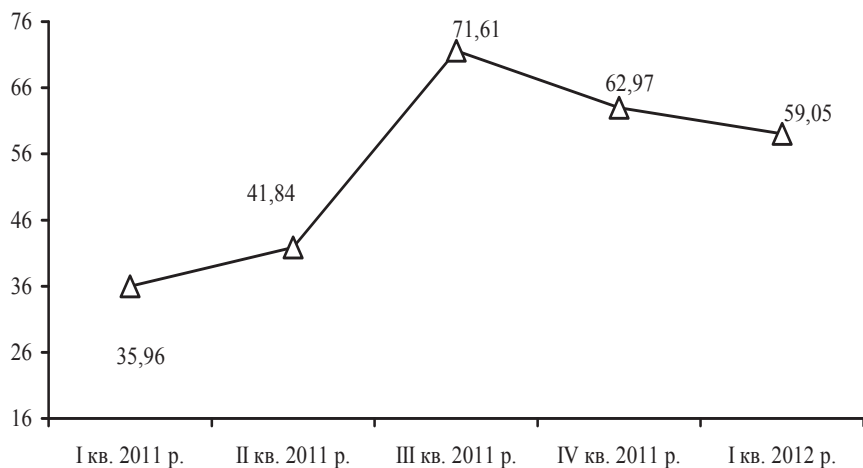
У першому кварталі 2012 року в Україну було імпортовано 59,05 тис. т м'яса, що на 64% більше за відповідний період 2011 року (35,96 тис. т). В структурі імпорту всіх видів м'яса 44,9% становить свинина морожена, свіжа або охолоджена; 29,6 – м'ясо та харчові субпродукти свійської птиці; 23,0 – субпродукти харчові великої рогатої худоби, свиней, овець, кіз і сало без пісних частин, свинячий жир та жир свійської птиці; 2,5% – яловичина морожена, свіжа або охолоджена. Слід відзначити, що існує чітка тенденція до скорочення обсягів імпорту м'яса значно нарощених у третьому та четвертому кварталах 2011 року, які становили відповідно 71,61 і 62,97 тис. т (рис.).

У першому півріччі 2012 року, вперше за останні три роки, на вітчизняному ринку сільськогосподарської продукції спостерігається тенденція до зменшення виробництва всіх видів м'яса. Зокрема, протягом цього півріччя порівняно з відповідним періодом 2011 року виробництво м'яса у живій масі зменшилося на 1,0%, у тому числі у сільськогосподарських підприємствах на 1,9% і становило відповідно 1437,8 та 805,6 тис. т. Разом із цим на 3,4% скоротилися обсяги реалізованої худоби і птиці (в живій масі) сільськогосподарськими підприємствами (табл.).

¹ Месель-Веселяк В.Я. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / В.Я. Месель-Веселяк, О.В. Мазуренко; за наук. ред. акад. УАН П.Т. Саблука – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 198 с.

² Національна доктрина продовольчої безпеки в Україні / [Саблук П.Т., Калетнік Г.М., Кваша С.М., Власов В.І.] // Економіка АПК. – 2011. - №8. – С. 3-11.

³ Шпичак О.М. Реалізація продукції особистими селянськими господарствами – витрати, ціни, ефективність: монографія / О.М. Шпичак, І.В. Свиноус. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 300 с.

—△— Обсяги імпорту м'яса і субпродуктів, тис. т

Обсяги імпорту м'яса і субпродуктів в Україну в 2011-2012 рр.

Реалізація основних видів м'яса сільськогосподарськими підприємствами* у січні–червні 2012р.¹

Показник	Обсяг реалізованої продукції		Середня ціна реалізації		Довідково: червень 2012р.	
	тис. т	у % до січня-червня 2011 р.	грн. за 1 т (тис. шт.)	у % до січня-червня 2011 р.	грн. за 1 т (тис. шт.)	у % до травня 2012 р.
Худоба та птиця (у живій вазі)	811,6	96,6	13595,8	124,4	13759,9	100,0
у тому числі велика рогата худоба	85,9	97,8	13093,3	115,0	12470,2	95,7
свині	196,3	94,3	16034,8	131,0	16396,8	99,5
птиця	527,4	97,7	12774,9	122,9	13052,6	101,1

* Крім малих.

За даними Державної служби статистики України у структурі реалізації худоби та птиці на забій аграрними підприємствами частка птиці всіх видів становила 65,0% (у першому кварталі 2011р. – 65,5%), великої рогатої худоби – 10,6% (9,6%), свиней – 24,2% (24,9%).

Середні ціни продажу продукції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації за січень – березень 2012 року порівняно з відповідним періодом 2011-го зросли на 26,7% і становили: велика рогата худоба – 13236,9 грн/т, свині – 15489,5; птиця – 12566,7 грн/т.

У всіх категоріях господарств протягом зазначеного періоду відбулося скорочення поголів'я великої рогатої худоби та свиней від-

повідно на 0,3–4,4%. В основі тенденції такого скорочення лежить низька рентабельність виробництва продукції тваринництва за рахунок зростання витрат і собівартості.

Зменшення поголів'я та пропозиції м'яса в Україні створює передумови для зростання споживчих цін. Так, за січень-березень 2012 року оптово-відпускні ціни на свинину в Україні підвищилися на 3,2% – до 31,22 грн/кг, а щодо минулого року відпускна ціна свинини збільшилася на 15,9%. Середня вартість свинини, що ввозиться, в січні-квітні становила 16,10 грн./кг. Проте цій ціні легко конкурувати з вітчизняною закупівельною, яка на період із січня по квітень 2012 року зросла з 16,43 до 16,98 грн/кг.

¹ Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Отже, такий дисбаланс у ціні між імпортом і власною закупівлею не міг не привернути уваги переробників. Наведені дані дають змогу зробити висновок, що на перше місце серед причин масованого імпорту м'ясної сировини не можна ставити дефіцит м'яса на внутрішньому ринку. Імпортне м'ясо дешевше, тому його і ввозять для переробки. Ставлення до імпорту може бути двояким. З одного боку, імпорт обмежує рентабельність вітчизняного тваринництва й є однією з причин скорочення поголів'я, але з іншого боку, імпорт обмежує подальше зростання внутрішніх цін.

За п'ять місяців 2012 року до України імпортовано 43,0 тис. т свинини, що в 2,8 рази більше, ніж за відповідний період 2011 року. Середня ціна ввезеної свинини становила 2,27 долари за кг, що на 9,7% більше, ніж у січні-квітні 2011 року (2,1 долари за 1 кг). Лівову частку в загальному імпорті свинини мала морожена продукція. При цьому в квітні імпорт свинини досяг рекордних показників за останні роки – 17,6 тис. т, утричі більше квітня 2011 року і на 50% – березня 2012 року. Збільшення імпорту продукції відбулося за рахунок активізації ввезення з Бразилії та Німеччини.

Сприятливі умови для імпорту призводять до витіснення української продукції з внутрішнього ринку. Важливо наголосити,

що до України ввозиться переважно не найкраща м'ясна сировина, але вона дешева й повністю влаштовує переробників. Вітчизняне ж м'ясо високої якості виробники частково експортують: експорт свинини в січні-квітні 2012 року становив близько 7,4 тис. т, що на 52,8% більше, ніж у січні-квітні 2011 року. До Росії з початку року було відправлено 97% усього обсягу експорту даної продукції.

За прогнозами Національної асоціації "Укрм'ясо" в 2012 році Україні необхідно буде імпортувати 200 тис. т м'яса. За нашими прогнозами, в 2012 році власне виробництво м'яса становитиме 92,0% від внутрішнього попиту і дорівнюватиме 2,23 млн т. Зокрема, заплановано виробити 396 тис. т яловичини, 730 – свинини і 1050 тис. т м'яса птиці. Експортувати планується 11 тис. т яловичини, 16 – свинини і 60 тис. т м'яса птиці. Імпорт м'яса та м'ясопродуктів очікується на рівні 257 тис. т.

Вважаємо, що нижчі ціни на імпорту м'ясну сировину – основний чинник значних коливань обсягів імпорту. Тому передусім необхідно усунути дисбаланс у ціні між імпортом і власною закупівлею. Якщо цього не зробити, то про скорочення обсягів імпорту м'яса й зростання його вітчизняного виробництва доведеться лише мріяти та прогнозувати.

📖 Проаналізовано сучасний стан імпорту м'яса в Україну та спрогнозовано його перспективи.

📖 Проведен анализ современного состояния импорта мяса в Украину и спрогнозированы его перспективы.

📖 An article provides analyses of the current state of meat import to Ukraine and considers future prospects for it.

* * *